

Utrikesminister Tobias Billström

Regeringens deklARATION

vid 2024 års utrikespolitiska debatt i riksdagen
onsdagen den 14 februari 2024

Regeringen

Herr/fru talman!

I Norden och i Baltikum och längs Östersjöns södra stränder finns våra närmaste grannar. Sedan järnridåns fall och demokratins genombrott har vi knutit än starkare band med varandra.

Vi hör till varandras närmaste samarbetspartners, och tillsammans utgör vi en betydande politisk och ekonomisk kraft.

Regeringen prioriterar dessa relationer.

Sverige är i år ordförande för Nordiska ministerrådet, institutionen för det bredare samarbetet mellan de nordiska regeringarna. Visionen om Norden som världens mest integrerade och hållbara region 2030 är här vägledande.

Vi leder även arbetet i N5 och NB8, som samlar de nordiska och nordisk-baltiska länderna i ett informellt samarbete fokuserat på utrikes- och säkerhetspolitik.

Vi vill under året befästa och förstärka detta samarbete, en nödvändighet i en ny allvarstid.

Vår främsta prioritering kommer självklart vara stödet till Ukraina, där samtliga nordiska och baltiska länderna är djupt engagerade.

När samtliga länder kring Östersjön utom Ryssland snart är medlemmar i Nato finns förutsättningar för än djupare dialog och samverkan.

Tillsammans med min finska kollega har jag tagit initiativ till en diskussion om hur dessa möjligheter bäst tas till vara.

Herr/fru talman!

Bara ett fåtal mil från vår nordisk-baltiska region pågår ett krig, där en demokratisk stat anfallits av en auktoritär.

Vi går snart in på det tredje året av Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina.

Det mod som det ukrainska folket uppådat för att möta aggressionen inger den största respekt. Vi påminns om att vill vi leva i frihet och demokrati måste vi vara beredda att försvara dessa värden. För regeringen är stödet till Ukraina de kommande årens främsta utrikespolitiska uppgift.

Sverige fortsätter stödja Ukraina så länge det behövs – politiskt, humanitärt, militärt och ekonomiskt.

Sveriges totala stöd till Ukraina sedan den fullskaliga invasionen inleddes uppgår till cirka 30 miljarder kronor. 80 procent av stödet till Ukraina har getts efter regeringens tillträde 2022.

Sedan tidigare har regeringen fattat beslut om 14 militära stödpaket och antagit en omfattande strategi för uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina. Regeringen förbereder nya militära och civila stödpaket. Ukrainas sak är vår.

Regeringen har också varit pådrivande för ett starkt och långsiktigt stöd genom EU.

Nyligen nåddes en historisk överenskommelse om finansiellt stöd till Ukraina på totalt 50 miljarder euro. Det är en signal inte bara till Ukraina utan också våra internationella partner.

Låt mig vara tydlig med att regeringen inte vacklar i stödet till Ukraina – utan tvärtom känner en fast beslutsamhet. Sveriges stöd fortsätter så länge det krävs.

Ryssland kommer under överskådlig tid att utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet. Det ligger därför i vårt intresse att Rysslands strategiska handlingsmöjligheter begränsas – militärt, ekonomiskt och politiskt.

Sverige driver på för att skärpa sanktionerna mot Ryssland. Hittills har EU antagit tolv sanktionspaket. Arbetet inom EU att motverka kringgående av sanktioner måste intensifieras.

Sverige välkomnar att EU nu har lagt grunden för att kunna använda ryska frysta tillgångar till stöd för Ukraina, något som Sverige tog initiativ till under det svenska EU-ordförandeskapet.

Sverige bidrar till att säkerställa ansvarsutkrävande för Rysslands aggression mot Ukraina och för brott mot folkrätten som begåtts i och med kriget.

Vi ser också grova och allvarliga kränkningar av mänskliga fri- och rättigheter i Belarus. Det finns i dag nästan 1 400 politiska fångar i landet.

Sverige verkar för ytterligare sanktioner mot den belarusiska regimen både med anledning av repressionen i landet och medverkan till Rysslands aggression mot Ukraina.

Under våren anordnar Utrikesdepartementet en konferens med fokus på utvecklingen i Belarus. Det är ytterligare ett sätt att stärka dialogen med de demokratiska krafterna i exil.

Regeringen stöder det belarusiska folket på deras väg mot ett fritt och demokratiskt Belarus som är en del av den europeiska familjen.

Herr/fru talman!

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har skapat momentum för EU:s utvidgning. Sverige välkomnar beslutet att inleda anslutningsförhandlingar med Ukraina och Moldavien.

Sverige har arbetat för detta beslut som är ett erkännande av ländernas omfattande reformansträngningar. Vi fortsätter att stödja deras EU-närmande. Deras framtid är i EU.

EU:s utvidgning är en geostrategisk investering i fred, demokrati, säkerhet, stabilitet och välstånd. Det ligger i vårt intresse att hjälpa kandidatländerna att närma sig unionen.

Sverige stöder ansatsen om gradvis integration. Det är angeläget att ansatsen utformas som ett stöd på vägen mot ett EU-medlemskap och inte som ett substitut till det.

Medlemskapsförhandlingarna bygger på kandidatländernas meriter och på genomförandet av nödvändiga reformer, inte minst när det gäller rättsstatens principer och demokrati.

Herr/fru talman!

EU är en värdegemenskap och Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform.

I juni är det val till Europaparlamentet och sedan ska en ny kommission tillsättas. Ett starkt och enat EU ger Europa kraft, och Sverige en röst i globala frågor.

I svaret på Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har EU visat prov på stark vilja och förmåga att agera enat och strategiskt. Att värna fred och frihet på vår kontinent är unionens själva kärna.

EU har stärkt sin roll som utrikes-, säkerhets- och försvarspolitisk aktör, vilket regeringen har varit pådrivande för.

En förutsättning för EU:s kapacitet att möta säkerhetshot är stärkt konkurrenskraft. Genom företag, handel och innovationer stärker vi EU:s geopolitiska inflytande. Därför tog regeringen under ordförandeskapet initiativ till en ny långsiktig konkurrenskraftsstrategi.

Det finns ett behov av att skydda strategiska intressen inom EU. Detta måste ske på ett sätt som så långt som möjligt begränsar de negativa effekterna på den inre marknaden.

Det gemensamma handels- och teknikrådet, TTC, är en allt viktigare plattform för transatlantisk samverkan i kritiska framtidsfrågor.

Sverige vill ha en fördjupad relation mellan EU och Storbritannien. Det är också positivt att EU utvecklar sina relationer med andra viktiga

aktörer. EU-institutionerna har presenterat förslag om förnyat engagemang med Turkiet.

Herr/fru talman!

Sverige är redo att inträda som fullvärdig medlem i Nato, de västliga demokratiernas försvarsgemenskap.

Natosamarbetet syftar ytterst till att värna de allierades frihet och säkerhet.

Med Sverige i Nato kommer Sverige bli säkrare och Nato starkare.

Vi välkomnar att Turkiet slutfört sin ratifikationsprocess, och förväntar oss att Ungern inom kort kommer göra detsamma.

Sverige kommer vara en pålitlig, solidarisk och engagerad Natoallierad.

Vi kommer att ta ett betydande ansvar i vårt närområde och bidra till samtliga allierades säkerhet genom Natos 360-gradersansats och alliansens avskräckningspolitik.

Sveriges försvarsutgifter överskrider i år två procent av BNP och kommer fortsätta att göra det under överskådlig tid.

Sverige fortsätter sitt engagemang för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning, däribland genom att aktivt delta i Stockholms-initiativet för kärnvapennedrustning.

Herr/fru talman!

Den transatlantiska länken är omistlig för svensk och europeisk säkerhet, men får aldrig tas för given.

Det bilaterala avtalet om försvarssamarbete med USA har en strategisk betydelse och är en milstolpe i relationen mellan våra länder.

Det är av grundläggande betydelse att Sverige upprätthåller och fördjupar sin säkerhetspolitiska och ekonomiska relation med USA. Även Kanada och Storbritannien är viktiga partner.

Herr/fru talman!

Regeringens främsta uppgift är att värna alla svenskars frihet, säkerhet och trygghet, både i Sverige och utomlands. Hotbilden mot Sverige blir alltmer komplex.

Påverkanskampanjer med syfte att skada Sverige har kännbara demokratiska, ekonomiska, säkerhetsmässiga och utrikespolitiska konsekvenser.

Regeringen har under en längre tid arbetat för att förebygga och förhindra spridning av desinformation samt att stärka Sverige bilden.

Vi har också under det gångna året hanterat ett antal konsulära kriser, inklusive evakueringen från Sudan och den fortsatt pågående hanteringen för att ge stöd till svenskar med anledning av utvecklingen i Mellanöstern.

Regeringen kommer att fortsätta arbetet för att uppnå en frigivning av journalisten Dawit Isaak och förläggaren och poeten Gui Minhai. Regeringen arbetar samtidigt intensivt med andra konsulära fall där svenska medborgare har frihetsberövats, inklusive EU-tjänstemannen Johan Floderus.

Regeringen kräver att de alla frigges.

Herr/fru talman!

Sedan oktober råder ett nytt och allvarligt läge i Mellanöstern.

Sverige står bakom Israels legitima rätt att försvara sig mot Hamas i enlighet med folkrätten och den internationella humanitära rätten.

Samtliga i gisslan måste frisläppas omedelbart och villkorslöst.

Mot bakgrund av det katastrofala läget i Gaza anser regeringen att ett eldupphör av humanitära skäl är nödvändigt.

Sverige är en stor kärnstödsgivare till flera humanitära aktörer som verkar på plats. Vi har sedan krigsutbrottet bidragit med över 250 miljoner kronor i ytterligare humanitärt stöd till civila i Gaza.

Svenska biståndsmedel ska användas effektivt och bidra till att främja förutsättningarna för en tvåstatslösning och kanaliseras genom aktörer som varken direkt eller indirekt ger stöd åt Hamas, terrorism eller antisemitism.

Sverige och EU ser ingen annan fredlig väg framåt än en förhandlad tvåstatslösning, där Israel och Palestina kan samexistera i fred och säkerhet. Vi har historiskt mycket täta band med Israel som den här regeringen har återuppbyggt, och sedan tidigare upparbetade förbindelser med Palestina. Svenskt engagemang i regionen och Israel ska öka ytterligare över tid.

Sverige har tydliga förväntningar på den Palestinska myndigheten att fördöma Hamas liksom att vidta åtgärder mot korruption.

Israels rätt att existera som stat är obestridlig.

Israel måste ta itu med det oacceptabla bosättarvåldet på Västbanken och upphöra med expansionen av bosättningar. Regeringen stödjer arbetet som pågår inom EU om ett förslag om sanktioner mot extremistiska bosättare.

Det är av stor vikt att undvika regional eskalering. Regeringen stödjer ansträngningar för att upprätthålla säkerhet, handel och fri sjöfart i och omkring Röda Havet. Sverige välkomnar EU:s beslut att upprätta insatsen Operation Aspides för att bidra till dessa ansträngningar.

Herr/fru talman!

För Sveriges säkerhet och stabiliteten i omvärlden är det avgörande att den regelbaserade världsordningen, folkrätten och respekten för FN-stadgan upprätthålls.

Mänskliga fri- och rättigheter måste försvaras. Varje individs lika värde oavsett kön, ålder, sexuell läggning eller religion är en frihetsfråga. Flera religiösa minoritetsgrupper som kristna och uigurer är runt om i världen utsatta för förtryck.

Det är oroande när dessa regler undergrävs av auktoritära stater som Ryssland, Kina och Iran, som vill omforma dem utifrån sina värderingssystem.

Det finns också anledning till oro över Irans agerande på det kärntekniska området och dess destabiliserande roll i Mellanöstern, liksom över landets militära samarbete med Ryssland

FN har fortsatt en central roll i arbetet med globala frågor. Regeringen kommer fortsätta driva svenska utrikespolitiska intressen i engagemanget inom FN.

Regeringen ökar ambitionerna inom utrikespolitiken i cyber och digitala frågor. Ett särskilt sändebud för internationella cyberfrågor har utsetts.

Sverige är en ledande rymdnation och kommer bedriva en aktiv rymddiplomati.

Rymdbasen Esrange bidrar till vår egen och våra partners forskning, innovation och säkerhet. Den är en strategisk resurs som stärker Natos och EU:s tillträde till rymden.

Herr/fru talman!

Jämställdhet är ett kärnvärde i svensk utrikespolitik. Vi ser hur det globala motståndet mot jämställdhet ökar. I länder som Afghanistan och Iran är det auktoritära styrets grund ett omfattande och systematiskt förtryck av kvinnor. Det kan Sverige aldrig acceptera. Men vi ser det också i Europa, inte minst i form av systematiskt sexuellt våld i spåren av den ryska aggressionen mot Ukraina.

Denna utveckling arbetar vi inom såväl utrikes- som biståndspolitiken för att vända.

Herr/fru talman!

Det finns ökade protektionistiska strömningar i världspolitiken.

Sveriges ställning som ett exportberoende land gör det viktigt att slå vakt om en fri, hållbar och regelbaserad handel, liksom en väl fungerande inre marknad i EU. Detta bidrar till vår konkurrens- och motståndskraft.

Regeringen har presenterat en ny utrikeshandelsstrategi. Sveriges konkurrenskraft ska stärkas och förutsättningarna för handel, investeringar och innovation förbättras.

Sveriges ställning som global prioriterad partner för grön och digital omställning ska stärkas. Svenska företag har ett starkt engagemang för hållbarhet, jämställdhet och socialt ansvarstagande.

Under det senaste året har EU slutit frihandelsavtal med Nya Zeeland. Regeringen kommer fortsatt aktivt verka för att fler frihandelsavtal förhandlas fram.

Länderna i den indopacifiska regionen är viktiga partner såväl inom handelspolitiken som inom utrikes- och säkerhetspolitiken.

Vi fördjupar våra relationer med globala partner i Afrika och Latinamerika. Det finns goda möjligheter för utökat samarbete, inom både teknik och handel liksom inom bredare utrikespolitiska frågor.

Kina är världens näst största ekonomi och en teknologisk ledarnation, samtidigt som landet fortfarande har ett auktoritärt styre och växande

globala ambitioner. Kinas agerande mot Taiwan inger oro, och hot om militärt våld är oacceptabelt. Sveriges relation till Kina ska vara förankrad i en europeisk strategi, och i nära transatlantisk samverkan. Under vårt EU-ordförandeskap togs viktiga steg i en sådan riktning.

Vi bejakar dialog och samarbete med Kina där det är möjligt och i linje med våra intressen och värderingar, till exempel för att främja handel på lika villkor och hantera klimatfrågan.

Parallellt fortsätter vi, tillsammans med övriga EU, att påtala överträdelser mot mänskliga rättigheter.

Herr/fru talman!

Svenskt bistånd ska skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Länder som utvecklas i frihet ger sina befolkningar framtidstro.

Genom den nya reformagendan görs en modernisering av svensk biståndspolitik. Utvecklingssamarbetet är ett av de viktigaste utrikespolitiska verktygen för att möta de utmaningar som vi och världen står inför. Så värnar vi om svenska intressen.

Marknadsekonomi, investeringar handel och utbildning är avgörande för att människor ska kunna lyftas ur fattigdom genom att utvecklingsländer deltar i den globala ekonomin.

Vårt breda engagemang för global hälsa ligger fast. Investeringar i hälsa är viktigt för både individers och samhällens utveckling.

Sverige ska särskilt arbeta för allas åtnjutande av rättigheter som är politiskt känsliga i andra länder, såsom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Utvecklingssamarbetet har en viktig roll i att motverka den demokratiska tillbakagången på många håll i världen.

Sverige är en stark röst och aktör för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter. Öppna demokratiska samhällen är en förutsättning för att skapa och garantera fred och frihet.

Biståndet ska förebygga grundorsakerna till irreguljär migration och tvångsfördrivning och skapa förutsättningar för hållbar återintegrering.

Sverige fortsätter vara en av världens största givare av humanitärt bistånd. Vi utökar och effektiviserar klimatbiståndet, och svenskt bistånd ska bidra till att påskynda den gröna omställningen.

Vi stärker också kvinnors och flickors frihet, rättigheter och egenmakt och motverkar begränsande sedvänjor och normer.

I alla dessa delar är civilsamhällets organisationer omistliga partner.

Herr/fru talman!

Regeringens utrikespolitik vilar på en europeisk, nordisk-baltisk och transatlantisk grund.

Med ett krig i Europa är det ofrånkomligt att vårt närområde har högsta prioritet i utrikespolitiken. Men vår utrikespolitik kommer alltid att ha en viktig global dimension.

Vi stärker samarbetet i EU. Jag hoppas snart kunna återkomma till riksdagen för att redovisa vår politik som fullvärdig medlem av Nato. Vi prioriterar våra ordförandeskap i nordiska och nordisk-baltiska samarbetsformat.

De utmaningar vi står inför är komplexa och svåra. Vi behöver våra vänner. Och vi behöver global dialog.

Starkast står vi också när det finns en samling i Sveriges Riksdag. Jag gläder mig åt det samarbete vi har haft, inte minst om det allra viktigaste – stödet till Ukraina.